

MINISTARSTVO ZA ODGOJ
I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO

Uloga socijalnog radnika u školi i saradnja sa drugim relevantnim ustanovama

Prof.dr. Sanela Šadić

Institut za razvoj preduniverzitetskog
odgoja KS

Hotel Hollywood, 25.2.2026

Šta je cilj?

Razumjeti uloge-Identificirati ključne zakonske obaveze i ulogu školskog socijalnog radnika unutar obrazovnog sistema.

Primijeniti protokole-Efikasno koristiti alate za upućivanje i mehanizme saradnje sa vanjskim institucijama.

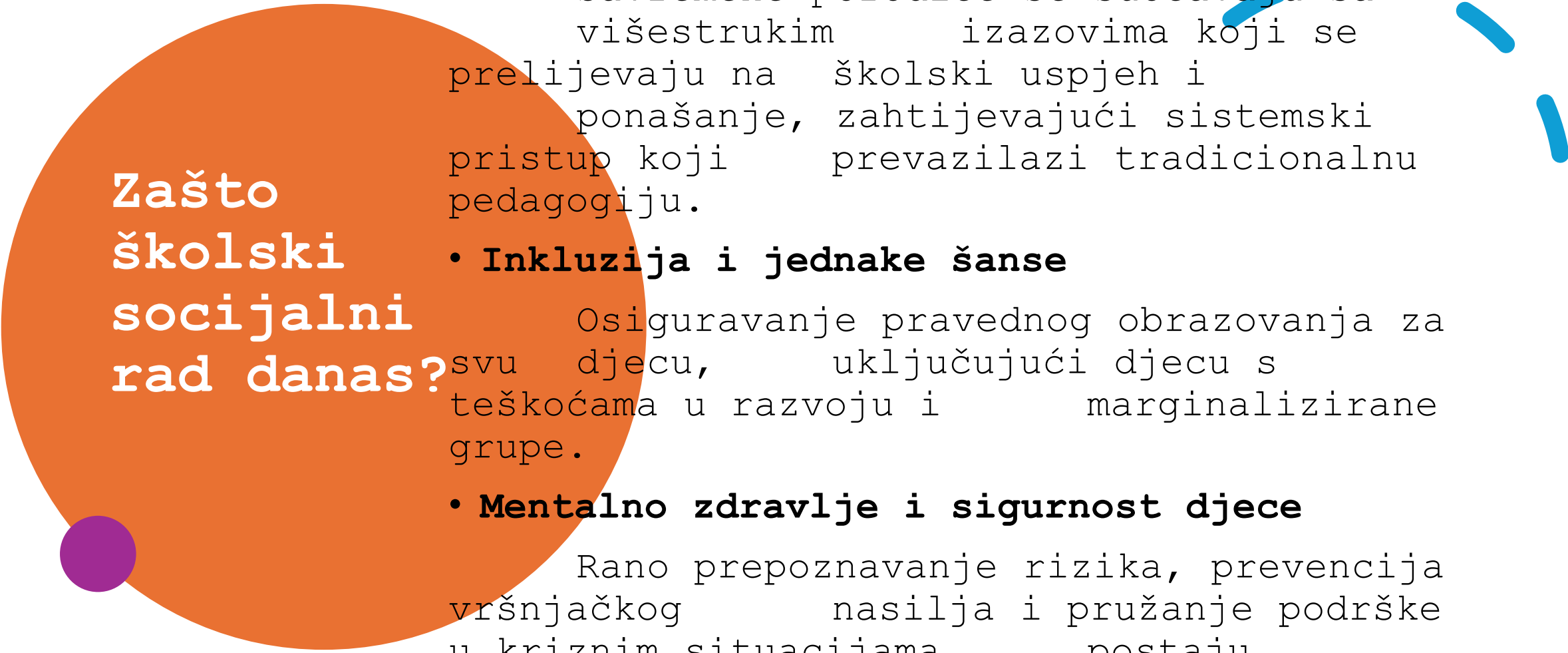
Unaprijediti timski rad-Razviti strategije za multidisciplinarnu saradnju.

Komunikacija

Od dijaloga do rezultata

- *Proces* razmjene informacija (kako pričamo)
- **Nastupamo iz profesionalnih uloga**
- Pravovremene i precizne informacije
- *Međuprofesionalna saradnja* je zajednički rad (postizanje cilja)
- Vještine: slušanje; jasni i sažeto izvještavanje; konstruktivni feedback; asertivnost.

Zašto školski socijalni rad danas?

- **Kompleksne potrebe učenika i porodica**

Savremene porodice se suočavaju sa višestrukim izazovima koji se prelijevaju na školski uspjeh i ponašanje, zahtijevajući sistemski pristup koji prevazilazi tradicionalnu pedagogiju.

- **Inkluzija i jednake šanse**

Osiguravanje pravednog obrazovanja za svu djecu, uključujući djecu s teškoćama u razvoju i marginalizirane grupe.

- **Mentalno zdravlje i sigurnost djece**

Rano prepoznavanje rizika, prevencija vršnjačkog nasilja i pružanje podrške u kriznim situacijama postaju prioritet obrazovnih politika.

- **Škola kao čvorište usluga**

Implikacije za praksu

Neki od poslova socijalnog radnika u školi, kao što su (Lučić, 2020):

- Saradnja socijalnog radnika u školi sa drugim institucima npr. CSR, MUP, CZMZ, sudovi
- Izrada socijalne karte učenika
- Zaštita učenika iz materijalno i socijalno ugroženih porodica
- Zaštita djece iz porodica gdje roditelji imaju probleme sa asocijalnim ponašanjem i/ili ovisnostima, nepotpunih porodica i onih čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama
- Pomoć učenicima sa psihosocijalnim teškoćama i traumama
- Otkrivanje učenika pod rizikom

DOPRINOS SOCIJALNIH RADNIKA

Škola bi uspješnije izvršavala svoju odgojno-obrazovnu funkciju 96%

Značajan doprinos u prevenciji poremećaja u ponašanju 96%

Osnovna veza između škole i roditelja u cilju prevencije poremećaja u ponašanju 94%

Osnovna veza između škole i učenika u cilju prevencije poremećaja u ponašanju 92%

Smanjenje vršnjačkog nasilja 92%

Blagovremeno otkrivanje pojava oblika nasilja nad djecom u porodici 88%

Adekvatna i blagovremena pomoć učenicima s poremećajima u ponašanju 86%

Pomoć u provođenju inkluzivnog obrazovanja 80%

Adekvatna i blagovremena pomoć učenicima s nepovoljnim socio-ekonomskim položajem 78%

MEĐUSEKTORSKA SARADNJA

Niti jedna institucija ne može sama odgovoriti na složene potrebe djeteta.

Zakonodavni okvir u BiH sve više prepoznaje nužnost integrisanog pristupa.

Uloge i zadaci:

Preventivna funkcija

- **Primarna**

Aktivnosti usmjerene na cijelu školsku populaciju s ciljem stvaranja pozitivne klime, prevencije nasilja i promocije mentalnog zdravlja prije pojave problema.

- **Sekundarna-reagovanje na prvi signal**

Praćenje indikatora (izostanci, pad uspjeha, povlačenje) i identifikacija zaštitnih faktora u porodici i zajednici.

- **Tercijarna - tretman**

Rad sa učenicima koji već pokazuju znakove problema u ponašanju ili emocionalne teškoće. Često zahtijeva uključivanje drugih stručnjaka/institucija.

Intervencijska funkcija-

Ključne komponente intervencije

- **Sveobuhvatna procjena rizika**

Identifikacija faktora rizika u školskom, porodičnom i socijalnom okruženju učenika.

- **Individualni i porodični rad**

Direktan rad sa učenikom i savjetodavna podrška roditeljima u prevazilaženju kriza.

- **Krizne intervencije**

Hitno postupanje u situacijama nasilja, zanemarivanja ili akutnih traumatskih događaja.

- **Upućivanje (Referalni mehanizam)**

Povezivanje sa specijaliziranim ustanovama kada potrebe prevazilaze školske resurse.

Uloga: Konsultati vno- savjetodav na funkcija

Podrška nastavnom osoblju

- *Osnaživanje nastavnika za razumijevanje socijalnog konteksta učenika i efikasno upravljanje dinamikom u razredu.*
- **Konsultacije** - Individualno savjetovanje o specifičnim potrebama i ponašanju učenika.
- **Klima u razredu** - Razvoj strategija za inkluzivnu klimu i rješavanje konflikata.
- **Prevenција sagorijevanja** Podrška mentalnom zdravlju i profesionalnim kapacitetima nastavnika.

Rad sa djecom s invaliditetom

*IPP nije samo dokument
o učenju, već mapa puta
za socijalnu inkluziju
i razvoj životnih
vještina.*

*Prelazak sa medicinskog modela na
socijalni model – fokus na
prilagodbu okoline potrebama
djeteta.*

Multisektorska saradnja

Koordinacija sa edukatorima-
rehabilitatorima, zdravstvom i
asistentima.

Prilagodba

Identifikacija i uklanjanje
fizičkih i komunikacijskih barijera
u školi.

Senzibilizacija vršnjaka

Prevenција stigme kroz radionice i
kreiranje klime prihvatanja u
razredu.

Podrška roditeljima

- *Izgradnja partnerstva između porodice i škole radi osiguranja optimalnih uvjeta za razvoj djeteta.*
- **Savjetodavni rad** - Jačanje roditeljskih kompetencija i podrška u kriznim situacijama.
- **Edukativne radionice** -razvojne faze, komunikacija s djecom, prepoznavanje rizika).
- **Medijacija** - Posredovanje u komunikaciji između roditelja i nastavnika/škole.

Profesionalne metode

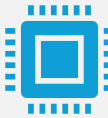

Individualni rad (Casework):

Dominantan metod; fokus na razvoju kapaciteta učenika i rješavanju specifičnih problema (nasilje, siromaštvo, izostanci).

Grupni rad: Ekonomičan i efikasan pristup za razvoj socijalnih vještina, vršnjačku podršku i prevenciju (radionice, kreativne metode).

Socijalna akcija: Zagovaranje za resurse (npr. prikupljanje sredstava za udžbenike ili ušinu za djecu iz ugroženih porodica).

Rad u lokalnoj zajednici: Povezivanje škole sa institucijama i udruženjima radi stvaranja "zdravog okruženja".

Specifični alati: Posjeta porodici i medijacija

Posjeta porodici:

- *Kada?* Dugotrajna bolest, socijalna potreba, problemi s disciplinom.
- *Zašto?* Sagledavanje realnih uslova života i kvaliteta komunikacije roditelja i djeteta.

Medijacija:

- Ključna tehnika za rješavanje sukoba (učenik-učenik, učenik-nastavnik, roditelj-roditelj).
- Sprječava "uzimanje pravde u svoje ruke" i nudi mirno rješenje konflikta.

Važna napomena: Profesionalna tajna i privatnost porodice su prioritet (najavljivanje posjeta, osim u krizama).

Sektor	Primarna uloga u saradnji
Centri za socijalni rad	Glavnu nadležnost u zaštiti djece, povezuje sve ostale sektore radi zaštite djeteta.
Policija	Interveniše na poziv CSR-a ili zdravstva; razmjena informacija o rizicima.
Zdravstvene ustanove	Prijava sumnji na nasilje ili zanemarivanje prema CSR-u i policiji.
Porodična savjetovališta	Pružanje stručne terapije po preporuci CSR-a ili na lični zahtjev.
Nevladine organizacije	Pružanje dodatnih usluga (sigurne kuće, pravna pomoć) koje sistem nekad nema.
Sportsko-rekreativna udruženja	Primarna prevencija i resocijalizacija mladih kroz zdrave stilove života.
Općinske službe	Finansiranje, administrativna podrška i donošenje lokalnih akcionih planova.

ULOGA ŠKOLE PREMA ZAKONU

- Škola nije samo obrazovna ustanova. Zakon je obavezuje na **ranu identifikaciju** razvojnih rizika, pružanje **individualizirane podrške** i uspostavljanje mehanizama **saradnje** sa roditeljima i ustanovama socijalne zaštite.

Relevantni zakoni

- Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju – krovni dokument koji postavlja standarde za sve nivoe vlasti.
- Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (objedinjen 2024.)
- Pravilnik o inkluzivnom obrazovanju KS, Pravilnik o kućnom redu škole, Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti učenika, Pravilnik o načinu praćenja, vrednovanja i ocjenjivanja učenika
- Protokol o postupanju u slučajevima nasilja u školama (ključni dokument za saradnju s policijom i centrima za socijalni rad).

Drugi relevantni zakoni

- **UN Konvencija o pravima djeteta (prava djece)**
- **Zakoni o socijalnoj zaštiti**
- Entitetski i kantonalni zakoni koji definišu prava korisnika, socijalne usluge i nadležnosti centara za socijalni rad kao ključnih partnera škole.
- **Porodični zakoni**
- Regulišu odnose roditelja i djece, starateljstvo, te mjere zaštite prava i interesa djeteta, uključujući oduzimanje roditeljskog prava.

Zaštita i postupanje

- **Obaveza prijave**

Svako saznanje ili sumnja na nasilje/zanemarivanje mora se odmah prijaviti nadležnim organima.

- **Privatnost podataka**

Podaci o učenicima su povjerljivi, ali zaštita života i zdravlja djeteta ima primat nad privatnošću.

- **Najbolji interes**

Standard kojim se trebaju rukovoditi sve odluke –

Šta je dugoročno najkorisnije za dobrobit konkretnog djeteta?

Primjer:

Individualni plan mjera i aktivnosti Učenik X. Y. (VIII razred)

Problem: Česti izostanci,
popuštanje u učenju,
socijalna izolacija zbog
nezaposlenosti roditelja

Aktivnost / Mjera	Odgovorna osoba/sektor	Rok	Očekivani rezultat
Pravna i materijalna pomoć	● Centar za socijalni rad	7 dana	Provjera prava na dječiji dodatak i jednokratnu pomoć, topli obrok i sl.
Nabavka školskog pribora	□ NVO / Metod socijalne akcije	15 dana	Obezbjedivanje udžbenika i pribora kroz donatorsku akciju.
Savjetodavni rad	● Socijalni radnik u školi ili ● Porodično savjetovalište	PP	Jačanje samopouzdanja i motivacije za školu.
Inkluzija u vršnjačku grupu	□ Sportsko udruženje	Kontinuirano	Besplatan trening (kroz saradnju škole i kluba).

Studija slučaja- Identifik acija potreba

- *Uputila razrednica*

Marko je u posljednja dva mjeseca napravio 15 neopravdanih izostanaka. Ranije odličan učenik, sada bilježi iz škole nagli pad uspjeha. Jučer je verbalno napao nastavnika matematike

- **PORODICA**

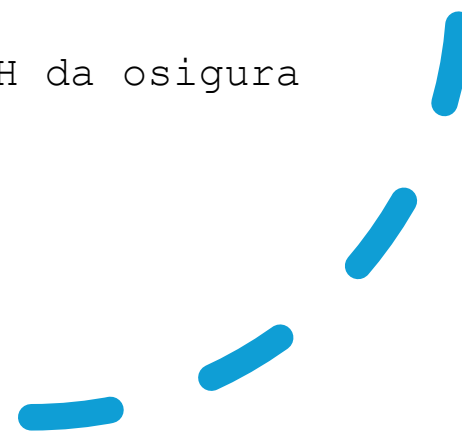
- Živi s majkom, roditelji razvedeni, otac radi u inostranstvu, majka prijavljuje "povlačenje u sobu?"

- **VRŠNJAČKI ODNOSI**

- Izolacija od prijatelja; viđen sa starijom grupom van škole; promjena stila oblačenja

- **Pitanja?**

- Šta su mogući uzroci promjene ponašanja?
- Koje informacije nedostaju? S kim trebate razgovarati i kojim redoslijedom?
- Šta socijalni radnik može učiniti ODMAH da osigura dobrobit učenika?
- METODE RADA?

Koje
izazove
uočavate
u radu?

Sistemiški/Normativni

Komunikacija i
koordinacija

Resursi

Drugo-navedi šta?

Studija slučaja Multidisciplinarni pristup

Emina

- 15 GODINA 9. RAZRED
- *Emina pokazuje znakove depresivnosti i samoozljeđivanja. Živi u porodici s historijom nasilja (otac alkoholičar) i ekstremnog siromaštva. Majka je nezaposlena i pasivna. Škola je primijetila modrice koje učenica pokušava sakriti.*

Zadatak tima

- **KAKAV JE PROTOKOL?**
- Koje institucije moraju biti alarmirane **ODMAH?**

Ko koordinira prijavu?

- **Raspodjela uloga?**

Šta radi CSR, šta dom zdravlja, a šta škola?

- **Školske prilagodbe**

Kako podržati Eminu?
(Individualizirani pristup)

Primjer dopisa CSR i MUP-u

Poštovani,

Obraćam Vam se ispred stručne službe OŠ XY, u skladu sa Protokolom o postupanju u slučajevima nasilja u školama, kako bih podnijela/podnio prijavu sumnje na nasilje u porodici nad našim učenikom/com XY, učenicom VII3 razreda.

Primijetili smo određene indikatore koji izazivaju ozbiljnu zabrinutost za djetetovu dobrobit. Naime, kod učenice su evidentne vidljive povrede i izjave djeteta, kao i promjene u ponašanju koje tumačimo kao jasan signal nasilja and djetetom.

Stoga smatramo da je neophodna hitna intersektorska saradnja kako bismo osigurali adekvatnu zaštitu djeteta. Shodno tome, molimo Vas da kao nadležni Centar za socijalni rad izvršite uvid u porodične prilike i poduzmete mjere iz Vaše nadležnosti, i kao MUP služba utvrdite dokaze o ugroženosti djeteta.

Unaprijed Vam hvala na saradnji i molimo Vas da nas povratno informišete o Vašim saznanjima kako bismo mogli uskladiti daljnje korake u radu sa učenicom.

S poštovanjem,

Socijalni radnik

Strateški pravci za razvoj školskog socijalnog rada

Standardizacija

- **Ujednačavanje protokola:** Kreiranje jedinstvenih procedura za krizne situacije na nivou entiteta/kantona kako bi svaki socijalni radnik imao jasan "vodič" u radu.
- **Definisanje mandata:** Inkorporiranje jasnih odgovornosti socijalnog radnika u pedagoške standarde kako bi se izbjeglo preklapanje uloga s drugim stručnjacima.

Profesionalni razvoj i zaštita stručnjaka

- **Kontinuirana edukacija:** Specijalistička usavršavanja za rad s djecom s poteškoćama u razvoju i manjinskim skupinama.
- **Supervizija:** Uvođenje supervizije kao ključnog alata za prevenciju profesionalnog sagorijevanja (burnout).

Jačanje preventivnog djelovanja

- **Primarna prevencija:** Povećanje fokusa na preventivne programe (vršnjačko nasilje, ovisnosti) umjesto isključivog djelovanja u kriznim situacijama.
- **Partnerstvo sa zajednicom:** Formalizacija saradnje sa sportskim klubovima i NVO sektorom kao resursima za inkluziju učenika u riziku.

*Tamo gdje sistem vidi problem, socijalni radnik mora vidjeti **dižete**.*

Njegova uloga je da osigura da nijedno dižete ne ostane nevidljivo.